O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA AHOLI MABLAG‘LARINI JALB QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Ergashova Feruza Rustam qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabsi
Ilmiy rahbar: Tursunov Faridun Mustafoyevich
SamISI “Bank ishi” kafedrasi o’qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston tijorat banklarida aholi mablag‘larini jalb qilish samaradorligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari tadqiq etilgan. Bank resurs bazasini shakllantirishda aholi omonatlarining tutgan o‘rni, depozit siyosatining iqtisodiy mazmuni hamda zamonaviy bank xizmatlarining omonatlar hajmini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, mobil bank xizmatlari, onlayn omonatlar va innovatsion bank mahsulotlarining aholi mablag‘larini bank tizimiga jalb qilishdagi o‘rni yoritilgan. Tadqiqot natijasida tijorat banklarida depozit siyosatini takomillashtirish hamda aholi mablag‘larini jalb qilish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: tijorat banklari, depozitlar, aholi omonatlari, bank resurslari, depozit siyosati, raqamli bank xizmatlari, mobil banking, bank likvidliligi, moliyaviy texnologiyalar, omonatlar bozori.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of improving the efficiency of attracting household funds in commercial banks of Uzbekistan. The study analyzes the role of household deposits in forming the resource base of banks, the economic essence of deposit policy, and the significance of modern banking services in increasing the volume of deposits. Furthermore, the role of digital technologies, mobile banking services, online deposits, and innovative banking

products in attracting household funds to the banking system is highlighted. Based on the research findings, scientific proposals and recommendations have been developed to improve deposit policies and enhance the efficiency of attracting household funds in commercial banks.

Keywords: commercial banks, deposits, household savings, bank resources, deposit policy, digital banking services, mobile banking, bank liquidity, financial technologies, deposit market.

Аннотация: В данной статье исследованы теоретические и практические аспекты повышения эффективности привлечения средств населения в коммерческих банках Узбекистана. Проанализированы роль вкладов населения в формировании ресурсной базы банков, экономическая сущность депозитной политики, а также значение современных банковских услуг в увеличении объёмов депозитов. Кроме того, освещена роль цифровых технологий, услуг мобильного банкинга, онлайн-вкладов и инновационных банковских продуктов в привлечении средств населения в банковскую систему. По результатам исследования разработаны научные предложения и рекомендации по совершенствованию депозитной политики коммерческих банков и повышению эффективности привлечения средств населения.

Ключевые слова: коммерческие банки, депозиты, вклады населения, банковские ресурсы, депозитная политика, цифровые банковские услуги, мобильный банкинг, банковская ликвидность, финансовые технологии, рынок депозитов.

Kirish

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida bank tizimi muhim ahamiyatga ega bo‘lib, uning samarali faoliyat yuritishi ko‘p jihatdan mavjud moliyaviy resurslar hajmiga bog‘liq hisoblanadi. Tijorat banklari faoliyatining asosiy manbalaridan biri aholi va xo‘jalik yurituvchi subyektlar mablag‘larini depozit sifatida

jalb qilish hisoblanadi. Ayniqsa, aholi mablag‘lari banklar uchun nisbatan arzon, barqaror va uzoq muddatli moliyaviy resurs manbai sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Aholi omonatlari bank tizimining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda, kreditlash hajmini kengaytirishda hamda investitsion loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli tijorat banklari tomonidan aholi mablag‘larini jalb qilish samaradorligini oshirish masalasi bank menejmentining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, bank tizimi resurslarining katta qismi aholi omonatlari hisobidan shakllangan mamlakatlarda moliya bozori yanada barqaror rivojlanadi. Global iqtisodiy integratsiya, raqamli iqtisodiyotning shakllanishi va moliyaviy texnologiyalarning rivojlanishi natijasida bank xizmatlari bozorida raqobat keskin kuchaymoqda. Bunday sharoitda tijorat banklari nafaqat yuqori foiz stavkalari, balki xizmatlar sifati, qulaylik, tezkorlik va innovatsion yechimlar orqali ham mijozlarni jalb qilishga intilmoqda. Natijada depozit siyosatini yuritishda an’anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda zamonaviy marketing texnologiyalari, raqamli platformalar va masofaviy xizmat ko‘rsatish tizimlari keng qo‘llanilmoqda.

Bank resurslari tijorat banklari faoliyatining iqtisodiy asosini tashkil etadi. Resurs bazasi qanchalik mustahkam bo‘lsa, bankning kreditlash, investitsiyalash va boshqa faoliyat turlarini amalga oshirish imkoniyatlari shunchalik keng bo‘ladi. Tijorat banklari resurslari o‘z mablag‘lari va jalb qilingan mablag‘lardan tashkil topadi. Jalb qilingan mablag‘lar tarkibida esa aholi omonatlari alohida o‘rin egallaydi. Aholi omonatlari – jismoniy shaxslarning bo‘sh pul mablag‘larini banklarga ma’lum muddatga yoki talab qilib olinadigan shaklda joylashtirishidir. Omonatlarning iqtisodiy mohiyati shundan iboratki, ular bir tomondan aholining vaqtinchalik bo‘sh mablag‘larini saqlash va ko‘paytirish imkonini bersa, ikkinchi tomondan banklar uchun kredit resurslari manbaini yaratadi. Iqtisodiy adabiyotlarda depozit siyosati bank resurslarini shakllantirishga qaratilgan strategik faoliyat sifatida talqin qilinadi.

Depozit siyosatining asosiy maqsadi minimal xarajatlar evaziga yetarli hajmdagi moliyaviy resurslarni jalb qilish va ularni samarali boshqarishdan iborat. Samarali depozit siyosati bankning likvidligi, rentabelligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi. Aholi mablag‘larini jalb qilish samaradorligiga ko‘plab omillar ta’sir ko‘rsatadi. Jumladan, bankning moliyaviy barqarorligi, foiz siyosati, xizmat ko‘rsatish sifati, omonatlarni sug‘urtalash tizimi, inflyatsiya darajasi, aholi daromadlari va moliyaviy savodxonlik darajasi muhim omillar hisoblanadi. Mazkur omillarning har biri omonatlar hajmiga bevosita yoki bilvosita ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, aholi mablag‘larini jalb qilishda bank obro‘si va mijozlar ishonchi ham alohida ahamiyatga ega. Mijozlar odatda moliyaviy jihatdan barqaror, uzoq yillik tajribaga ega va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan banklarga ko‘proq ishonch bildiradilar. Shu sababli banklar korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish, moliyaviy hisobotlarning shaffofligini ta’minlash va mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish orqali aholi ishonchini mustahkamlashga intilmoqda.